

GENT WITTE KAPROENENPARK

Archeologienota: Verslag van Resultaten.

Rapport Nr. 1322

Titel

Archeologienota Gent Witte Kaproenenpark: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2023-214

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2023E286

Plaats en datum

Beerse, 22/06/2023

INHOUD

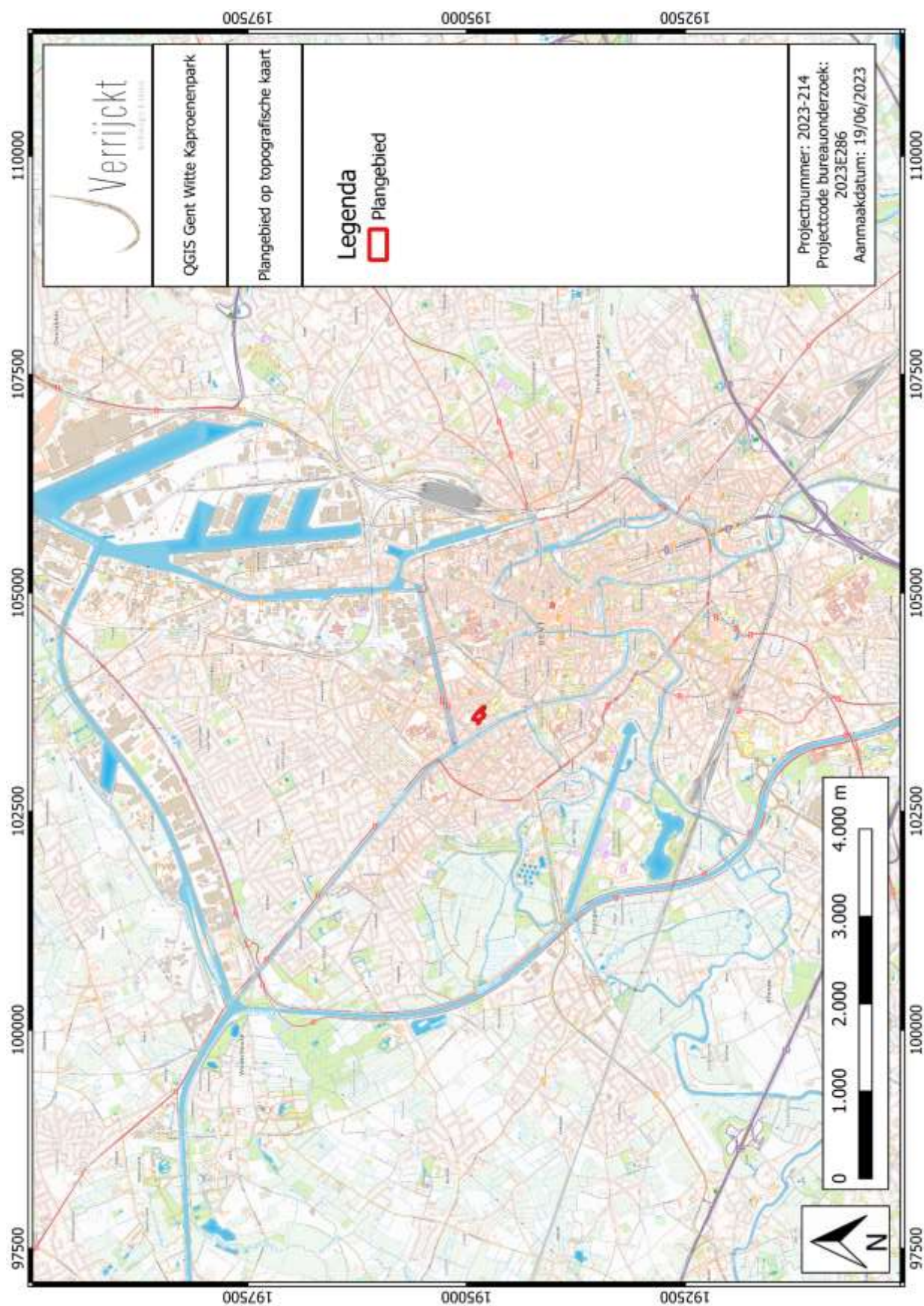
Inhoud.....	2
1 Bureauonderzoek.....	3
1.1 Beschrijvend gedeelte.....	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 Onderzoeksopdracht	6
1.1.3 Juridisch kader.....	6
1.1.4 Randvoorwaarden	7
1.2 Werkwijze en strategie	7
1.3 Aanleiding	8
1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen	8
1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen	9
1.4 Assessmentrapport	13
1.4.1 Topografische situering	13
1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering	13
1.4.3 Geologische situering.....	15
1.4.4 Bodemkundige situering	16
1.4.5 DOV-boring.....	16
1.4.6 Historische bronnen	20
1.4.7 Cartografische bronnen	22
1.4.8 Archeologisch bronnen	27
1.5 Besluit	32
1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen	32
1.5.2 Archeologische verwachting	33
1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering.....	35
1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek	35
1.5.5 Samenvatting	35
2 Lijst met figuren	36
3 Lijst met tabellen.....	36
4 Plannenlijst	37
5 Bibliografie	39
6 Bijlagen.....	41

1 BUREAUONDERZOEK

1.1 Beschrijvend gedeelte

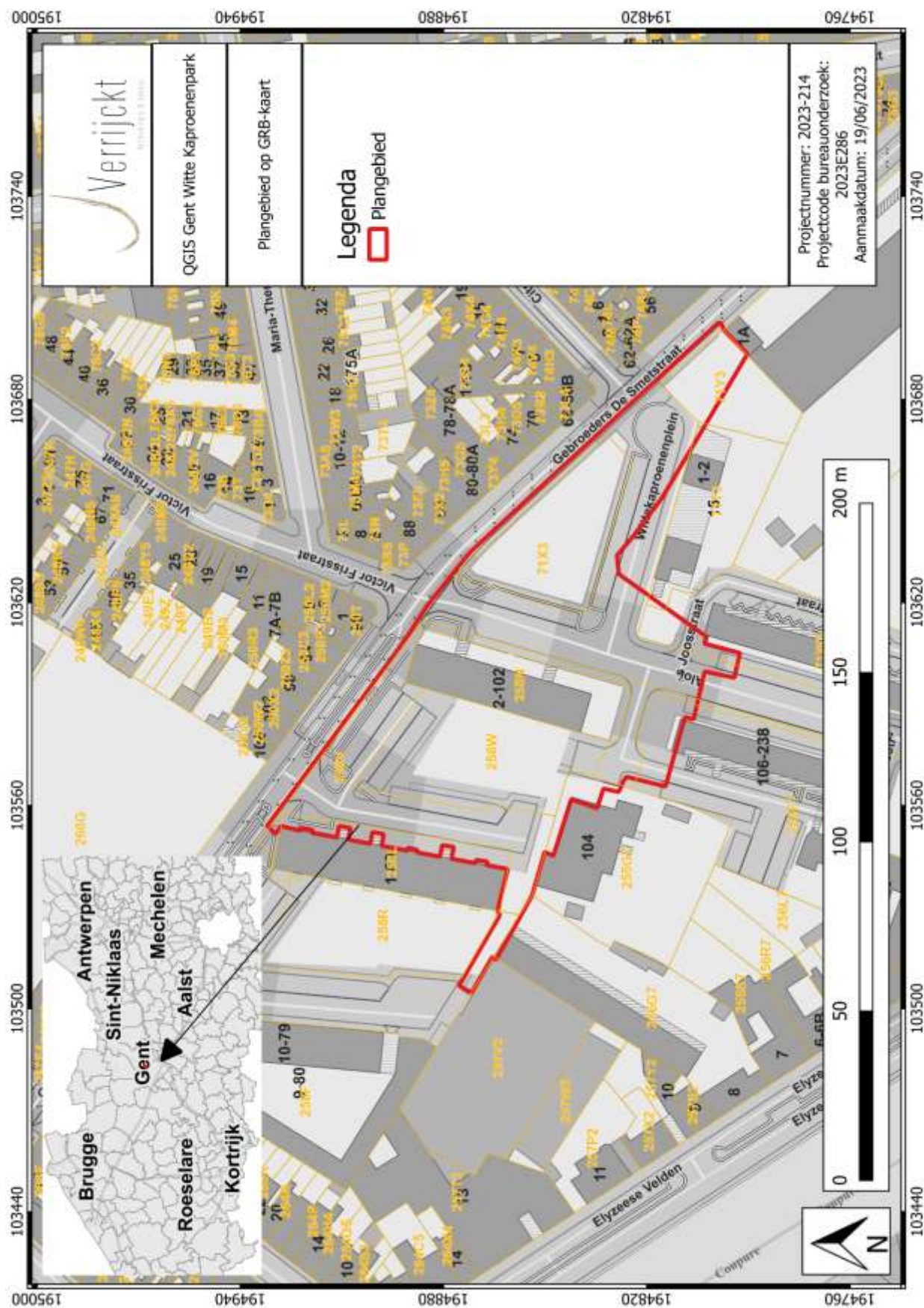
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2023-214
Projectcode Onroerend Erfgoed		2023E286
Locatie	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Gent
	Deelgemeente	Gent
	Straat	Wittekaproenenplein
Kadastrale gegevens	Gemeente	Gent
	Afdeling	10 (Gent)
	Sectie	K
	Percelen	Openbaar terrein, 2588L, 258V, 258W, 258N, 255F7, 71X3
Coördinaten	Noordoost	X: 103 700 Y: 194 797
	Noordwest	X: 103 552 Y: 194 935
	Zuidoost	X: 103 673 Y: 194 805
	Zuidwest	X: 103 559 Y: 194 821
Oppervlakte plangebied		Ca. 9.900 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 9.900 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 – Jeroen Verrijckt

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2023a

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)²

² AGIV 2023d

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande omgevingsheraanleg van het Witte Kaproenenpark te Gent. Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra er akte is genomen van de archeologienota door de erkend onroerenderfgoedgemeente Gent.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en te beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een

inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient in akte genomen te worden door de erkend onroerenderfgoedgemeente Gent en vervolgens bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra de archeologienota bekrachtigd is, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een omgevingsheraanleg gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied 9.900 m² en bedraagt de bodemingreep 9.900 m². Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.³

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3.000m² of meer én de ingreep in de bodem is minstens 1.000 m². Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

1.1.4 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij worden zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historisch kaartmateriaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied.

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Vandermaelenkaart

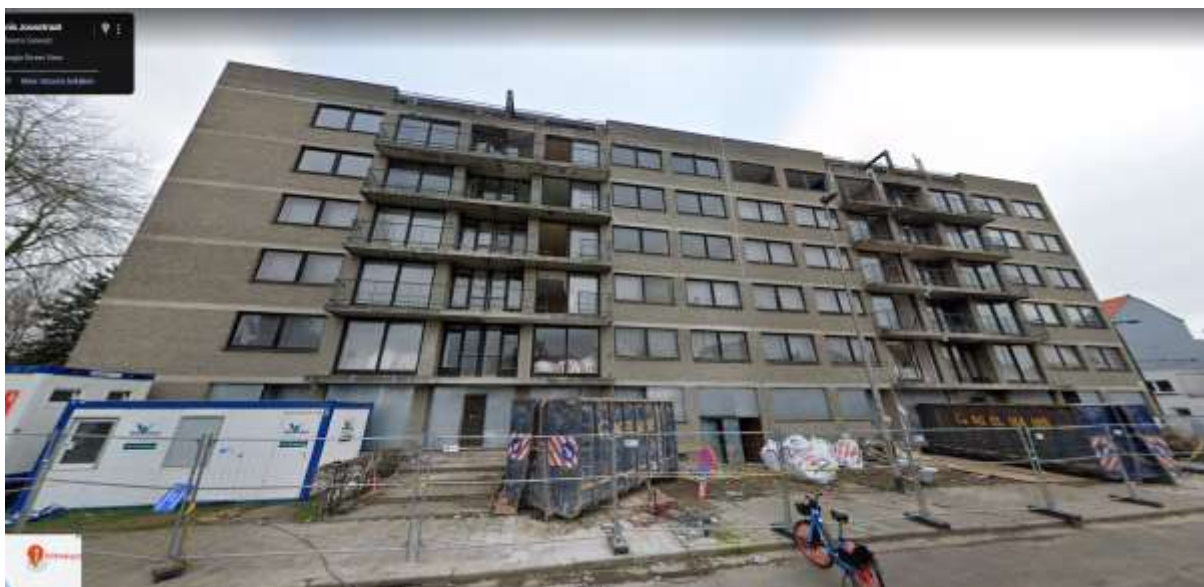
Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen

Binnen het plangebied ligt één appartementsgebouw (670 m²). Op basis van beelden uit Google Maps kan er aangetoond worden dat er een kelder aanwezig is onder dit gebouw. Door in te zoomen op de twee deuren centraal in het gebouw, is te zien dat er trappen zijn naar beneden. Daarnaast doet de aanwezigheid van luchtgaten een kelder vermoeden. Het is echter niet duidelijk hoe diep deze kelder is. De laatste beelden op Google Maps zijn van maart 2023 en tonen dat het gebouw reeds intern ontmanteld wordt. De directe omgeving is in grote mate verhard: voetpaden, fietspaden, rijwegen, parking. Er zijn twee relatief grote zones ingericht als groenzone.

Figuur 3: Appartementsgebouw binnen plangebied⁴

⁴ GOOGLE MAPS

Figuur 4: Detail gebouw open luchtgaten kelderverdieping⁵

Alle plannen met de huidige toestand en de toekomstige toestand die werden aangeleverd door de opdrachtgever, worden in bijlage toegevoegd aan deze archeologienota.

1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein de heraanleg van de omgeving. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

In eerste instantie zal het gehele terrein onthard worden waarbij het gebouw (670 m²) en de verharding (ca. 6.100 m²) worden weggehaald. Ter hoogte van het te slopen gebouw en de verharding wordt er aarde aangevoerd om het te terrein bouwrijp te maken. De algemene hoogte van het terrein blijft dus behouden.

Daarna wordt de omgevingsaanleg gerealiseerd. Het overgrote deel van het terrein wordt groenzone met gras, struiken en bomen. Daartussen komen zones met speeltuigen, zandbakken, petanquevelden en moestuinen. De Nikolaas Zannekinstraat wordt heraangelegd, maar krijgt een kleinschaliger karakter. Doorheen het park lopen ook kleinere paden vooral in het zuiden, waar er op heden ook een weg is gelegen. Alles samen heeft de nieuwe verharding een oppervlakte van ca. 2.800 m² en heeft een diepte van 40 à 50 cm. Vier langwerpige wadi's worden aangelegd langsheen de Gebroeders De Smetsstraat: deze zullen in een lichte V-vorm tot een maximale diepte van 40 cm diep gaan. Nutsleidingen, rioleringen en waterleidingen worden hoofdzakelijk aangelegd langsheen de nieuwe verharding tot op een diepte van ca. 1 meter.

De geplande werken overlappen grotendeels met het te slopen gebouw en de weg te halen verharding. De zones waarop voorheen reeds een groenzone aanwezig was, zullen amper geroerd

⁵ GOOGLE MAPS. De overige luchtgaten en vensters zijn quasi allemaal dicht gemaakt met een metalen scherm.

worden. Enkel op de oostelijke groenzone wordt er eventueel dieper gegaan ter hoogte van de nieuwe verharding en één van de wadi's. Deze liggen echter verspreid en lineair versnipperd over deze zone. Daarnaast blijven deze geplande werken grotendeels binnen de aangeduide A-horizont/ophogingslaag (zie infra).

Gedetailleerde plannen zijn toegevoegd in bijlage.

Figuur 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁶ op kadasterkaart (GRB)⁷

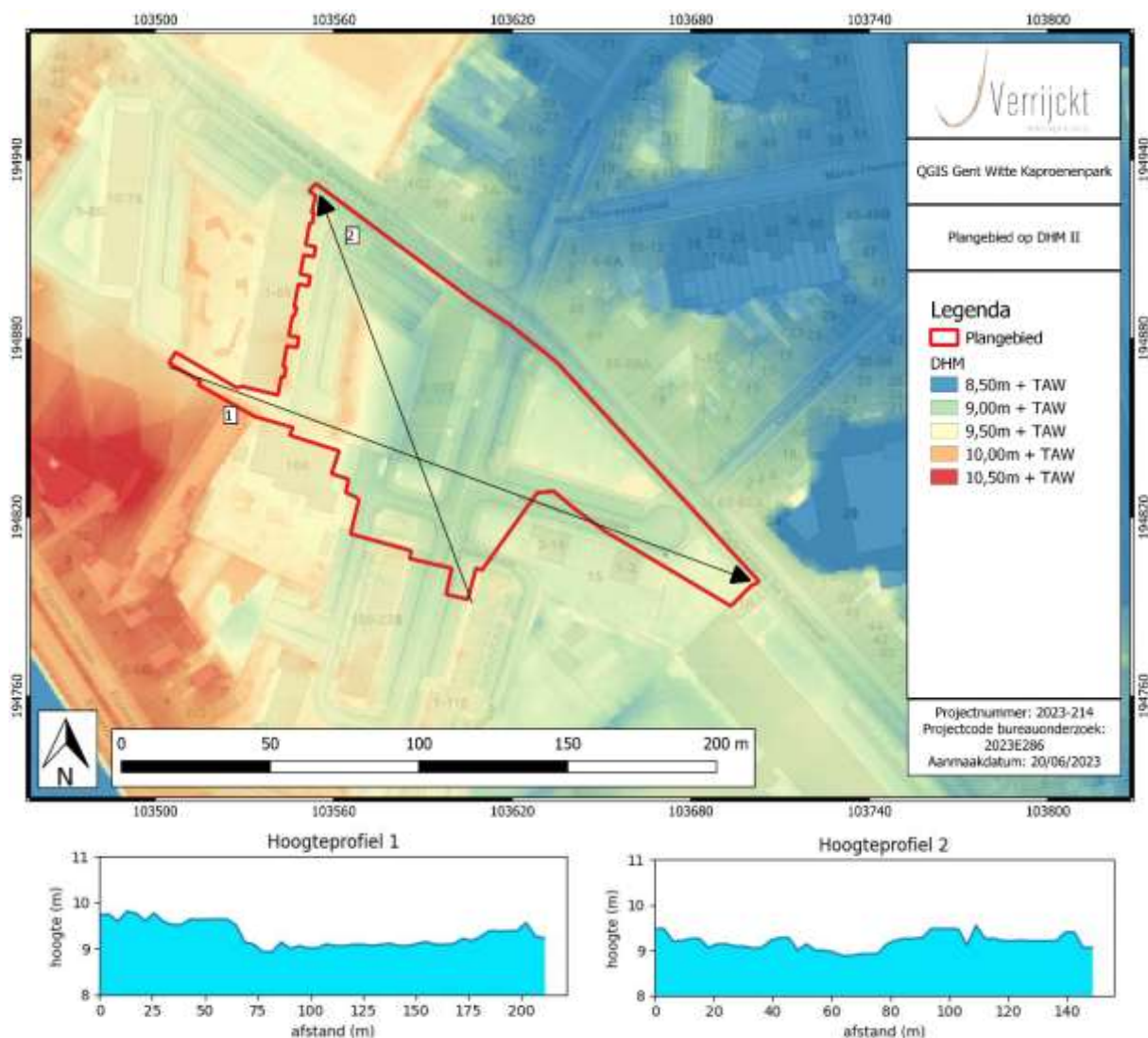
⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁷ AGIV 2023d

Figuur 6: Syntheseplan van de geplande werken op kadasterkaart (GRB)⁸

⁸ AGIV 2023d

Figuur 8: Plangebied op het DHM II¹⁰

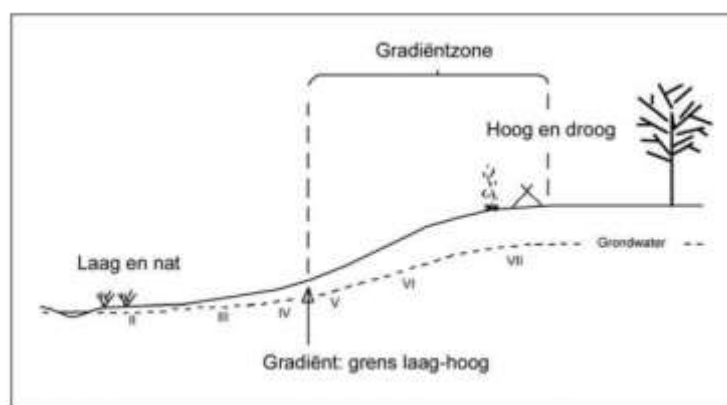
De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel. Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.
- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het laat-paleolithicum en mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.

¹⁰ AGIV 2023b

- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.

Op basis van bovenstaande bespreking van het digitale hoogtemodel kan geconcludeerd worden dat het plangebied wel gelegen is op een gradiëntzone. De quartairgeologische kaarten tonen de aanwezigheid van fluviatiele afzettingen in de omgeving.

Figuur 9: Illustratie gradiëntzone

1.4.3 Geologische situering

PALEOGEEN EN NEOGEEN (TERTIAIR)

De omgeving rond het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de Formatie van Gentbrugge, met name het Lid van Vlierzele. Dit wordt gekenmerkt door een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiig zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

QUARTAIR 1/200.000

Op de quartairgeologische kaart 1:200.000 is het plangebied gekarteerd als Type 3. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (**FLP_w**) gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem) (**ELP_w**). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair (**HQ**).

QUARTAIR 1/50.000

Op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (kaartblad 22) is het plangebied gekarteerd als type F (=weichseliaan fluvioperiglaciaal zandig facies)

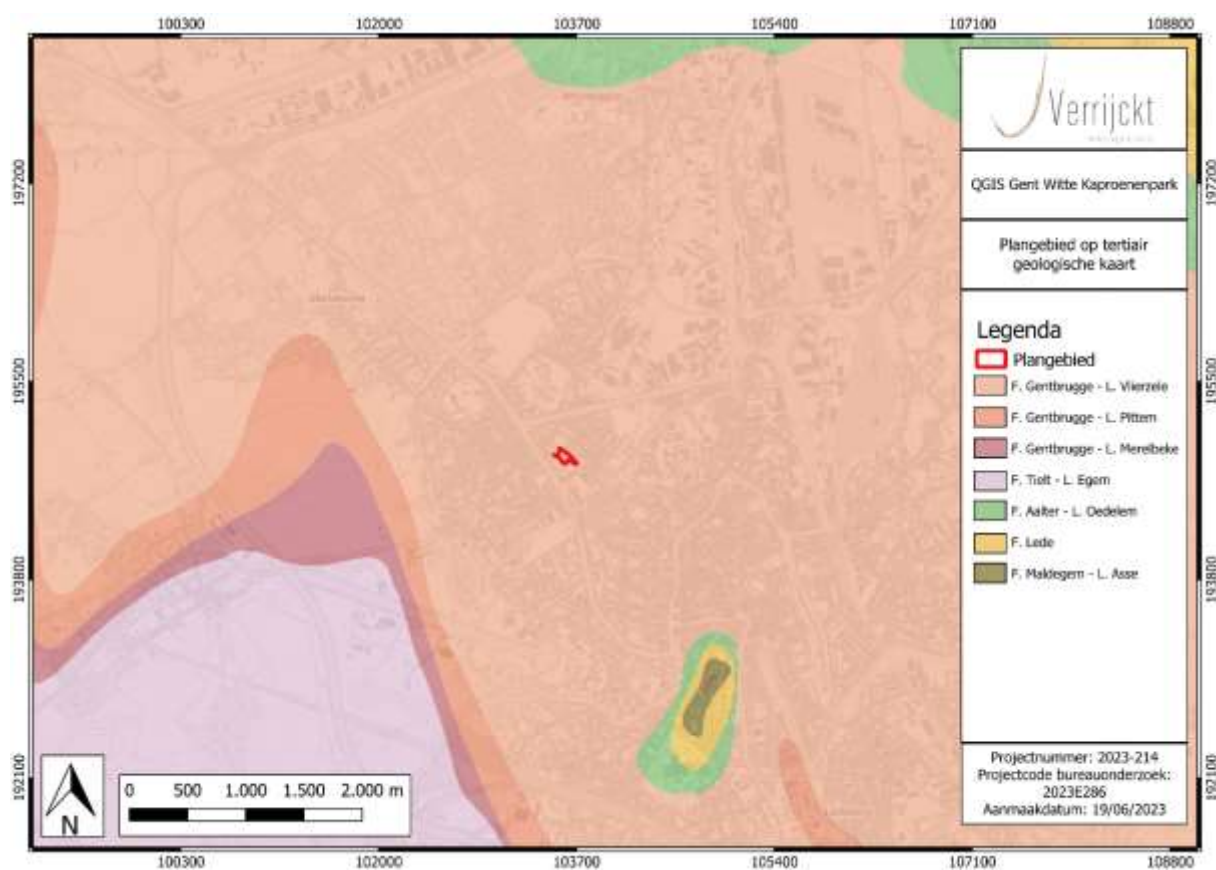
F = weichseliaan fluvioperiglaciaal sedimentpakket dat hoofdzakelijk bestaat uit een zandig lithosoom. Dit facies is hoofdzakelijk gevormd door verwilderde rivieren die onder periglaciale omstandigheden van de laatste ijstijd (vooral Vroeg - en Midden - Weichseliaan) actief waren.

1.4.4 Bodemkundige situering

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem binnen het plangebied gekarteerd als OB (bebouwde zone), wat verwacht wordt in het centrum van een stad.

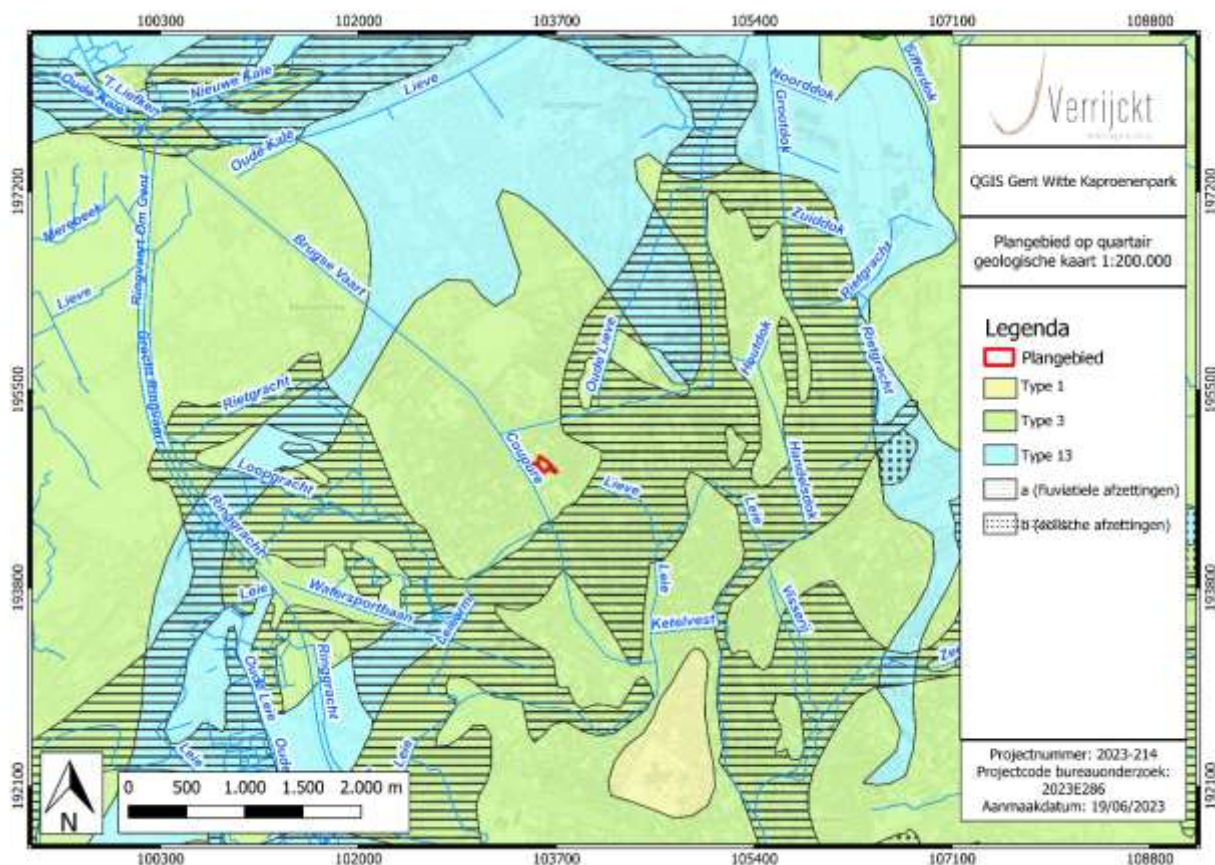
1.4.5 DOV-boring

Binnen de contouren van het plangebied werd er één DOV-boring gezet (Bfp20180046). Deze is gezet in 2018 en geeft een laag zwarte grond aan die zo'n 50 cm dik is. Gezien de landschappelijke ligging, gaat het hier om een Ap-horizont of ophoging. Daaronder komt een laag (1 meter dik) bruin-geel lemig zand voor, met daaronder (tot dieper dan 10 meter) geel zeer fijn lemig zand.

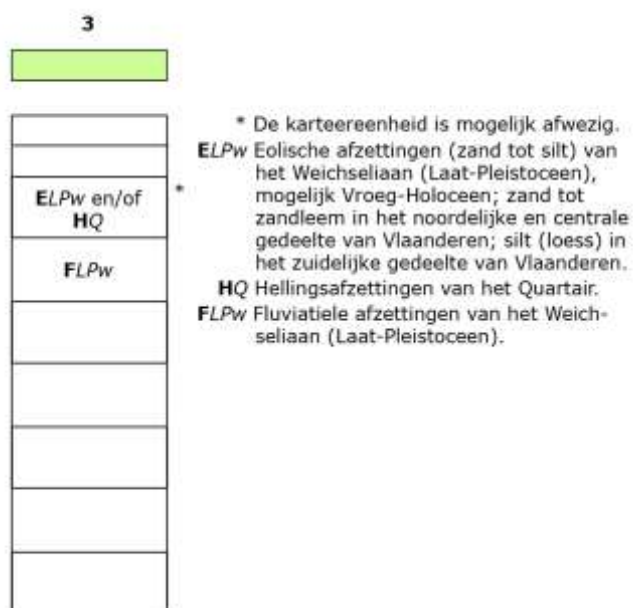

Figuur 10: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart¹¹

¹¹ DOV VLAANDEREN 2023b

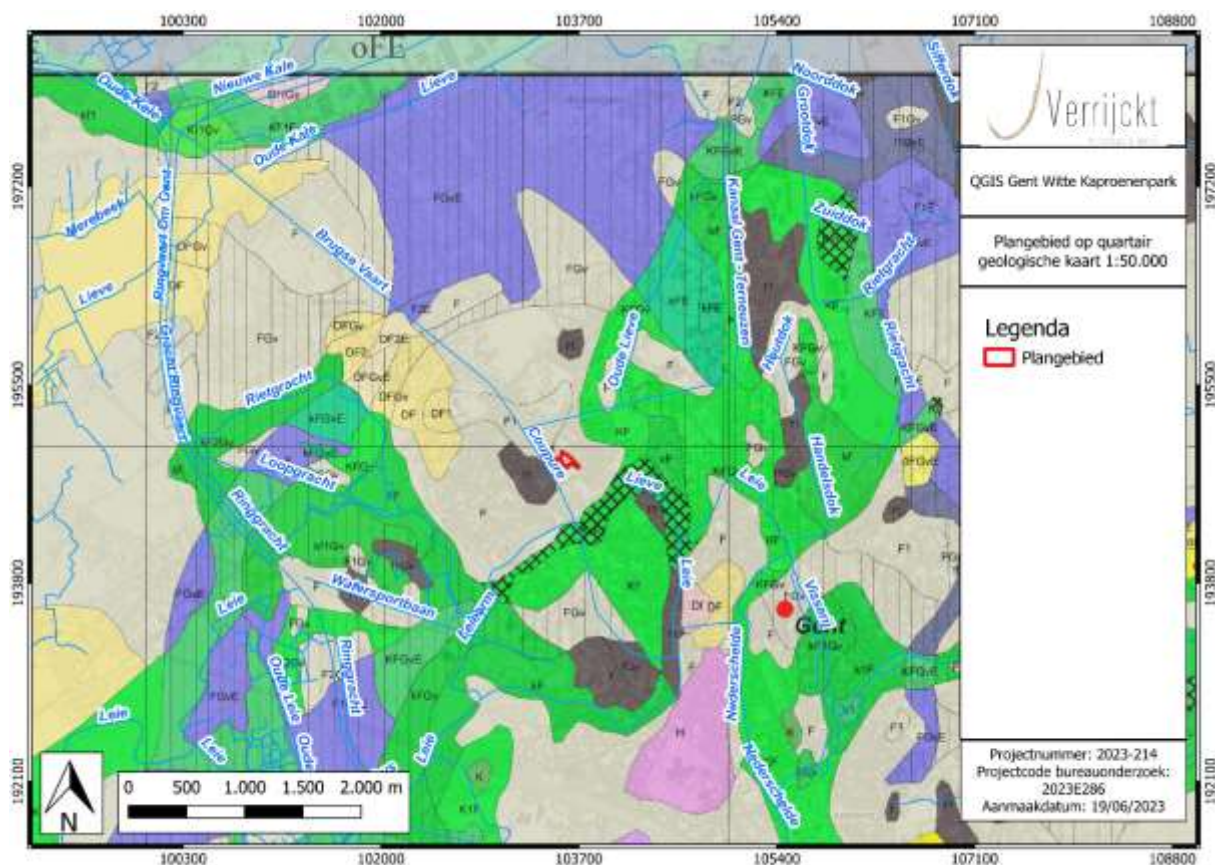
Figuur 11: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000¹²

Figuur 12: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied¹³

¹² DOV VLAANDEREN 2023c

¹³ DOV VLAANDEREN 2023c

Figuur 13: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000¹⁴

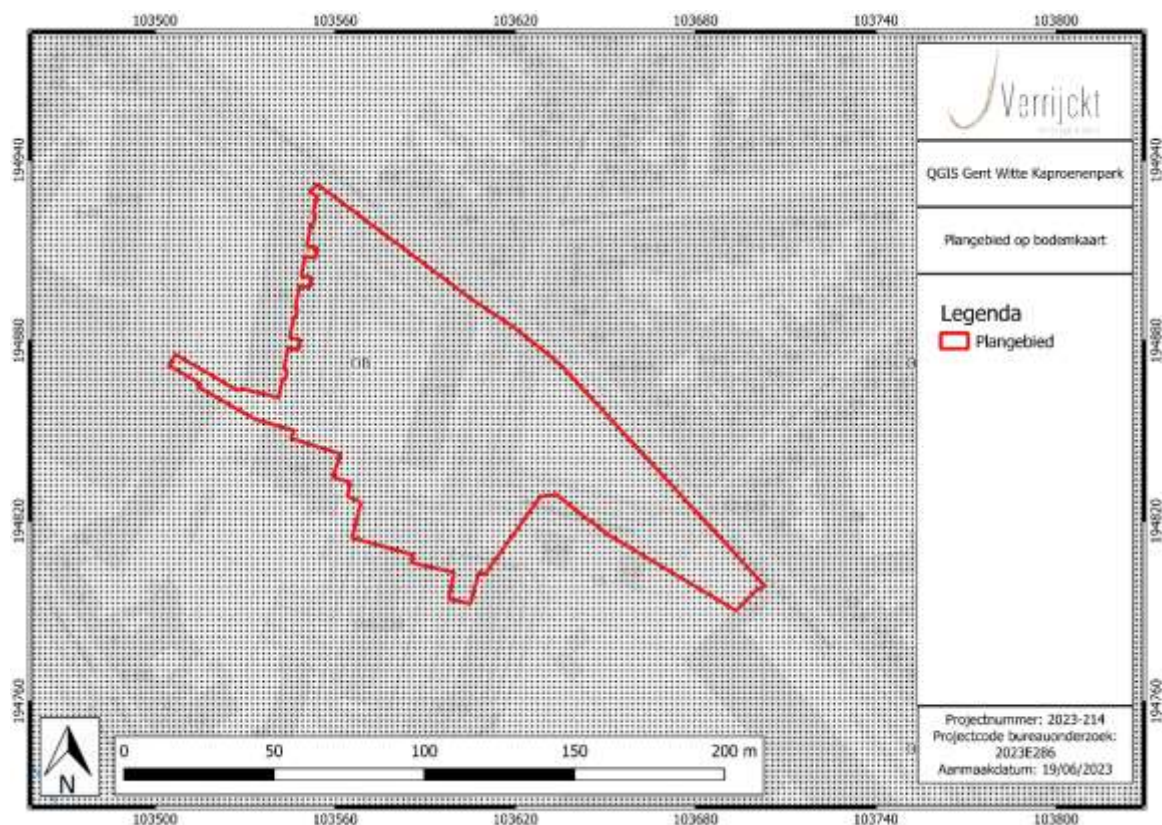
Sediment Chrono genese	Continentaal elastisch (fluviaal en fluvialiel) en Colluvium	Continentaal elastisch (eolisch)	Marine elastisch	Organo- continentaal	Hellingssediment	Hellingsgrind	Beekbodengrind
Holoceen	fijn k, k1, k2 alluvium	K, K1, K2	o stuifzanden	v veen			
Eind-Weichseliaan Pleistocene Holoceen overgang		fijn d dekzand- leem	grof D dekzand				
Weichseliaan	fijn f	grof F	niveo-eolisch (loess) n		fijn h	grof H	Gh
Vroeg- Weichseliaan	Gv valleibodemgrind						Gb
Eemiaan	kleiig complex c		zandig complex E				
Holsteinaan	complex μ						
Vroeg-Quartair	terrasgrind Gt						
Tertiair	Tertiair op geringe diepte (<0,5m) of in ontsluiting T						

Gv
 Gt
 Gh
 Gb
 Veen

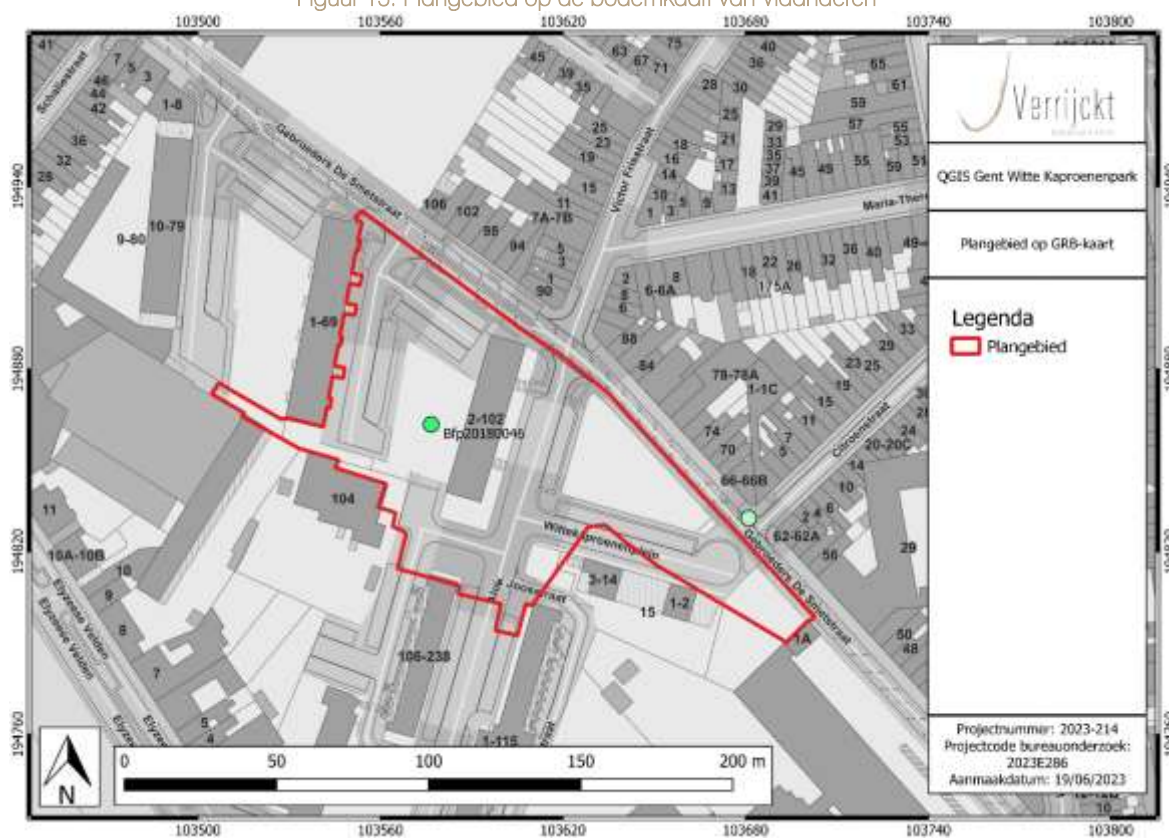
Figuur 14: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied¹⁵

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2023c

¹⁵ DOV VLAANDEREN 2023c

Figuur 15: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹⁶

Figuur 16: DOV-boring binnen plangebied¹⁷

¹⁶ DOV VLAANDEREN 2023a

¹⁷ GEOPUNT

Boring

Proefnummer:	1403-Bfp20180046	Aanvangsdatum:	30/08/2018
X (mLambert):	103576.7 (XY_gedigitaliseerd op orthofoto)	Uitvoeringsmethode:	spoelboring
Y (mLambert):	194861.9 (XY_gedigitaliseerd op orthofoto)	Diepte (m):	0.00 - 10.00
Z (mTAW):	9.10 (Z_DHM_v2)	Water op (m):	
Gemeente:	Gent		
Uitvoerder:	Putboringen Van Deynse		
Stalen bewaard:	Nee		

Lithologische beschrijving - 30/08/2018

Auteur(s):	Van Deynse, Bruno (Putboringen Van Deynse)	Betrouwbaarheid:	onbekend
Kwaliteit:		Boormethode score:	Laag
Score:	matig		

Van(m)	Tot(m)	M	Beschrijving
0.00	0.50		Zwarte grond
0.50	1.50		Bruin-geel lemig zand
1.50	10.00		Geel zeer fijn lemig zand

Figuur 17: Boorrapport DOV-boring Bfp20180046¹⁸

1.4.6 Historische bronnen

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Gent.¹⁹ De gunstige geografische ligging met zandige hoogten nabij de samenloop van de twee belangrijke rivieren, oefende al vele duizenden jaren aantrekking uit op de mens. Verspreid over het hele areaal vinden archeologen sporen terug uit de steentijden, de metaaltijden en de Romeinse tijd. Zo werd onder meer in de buurt van de Sint-Pietersabdij, ten zuiden van het plangebied, een verzameling vuurstenen werktuigen opgegraven die de aanwezigheid bevestigen van omstreeks 9600-9000 v. Chr. rondtrekkende mensen. Op het Goudenleeuwplein werden vuurstenen werktuigen en keramiek aangetroffen, die naar het neolithicum verwijzen. In het hele stadscentrum komen regelmatig vondsten tevoorschijn, die te interpreteren zijn als restanten van nederzettingen uit de protohistorie en de Romeinse tijd. De belangrijkste concentraties Romeinse vondsten binnen de latere stad kwamen aan het licht bij het rivierenknooppunt.

Binnen de afgebakende stadskern van Gent, voornamelijk op de Zandberg en zijn uitlopers en langsheen de Schelde werden sporen van vroegmiddeleeuwse aanwezigheid vastgesteld. De stichting van twee kloosters in het begin van de 7de eeuw beïnvloedde in sterke mate de verdere ontstaansgeschiedenis van de stad. Tot aan de Noormanneninvallen in de 9de eeuw had het Gandaklooster, de voorloper van de latere Sint-Baafsabdij, een belangrijke functie. Bij dit klooster bevond zich wellicht een nederzetting van bovenlokaal belang, namelijk Ganda, hoofdplaats van de Gentgouw of *pagus Gandensis*. Het tweede, wellicht ook oudste klooster, bevond zich op de Blandijnberg en staat bekend als *Blandinium* of de latere Sint-Pietersabdij. De landbouwoverschotten op beide kloosterdomeinen hebben geleid tot de ontplooiing van de eerste middeleeuwse handelsstad in de latere 9de en 10de eeuw. De twee kloosters en het er omheen ontstane dorp werden in de late middeleeuwen binnen de stadsomwalling opgenomen.

Vanaf het midden van de 10de eeuw breidde de handelsnederzetting zich uit. Een belangrijke stimulans ging uit van de graven van Vlaanderen die de residentie in het belangrijkste economische

¹⁸ <https://www.dov.vlaanderen.be/zoeken-ocdov/proxy-boring/boorstaat/2018-157190/rapport/rapportboringstandaard?titel=DOV%20Boorrapport>

¹⁹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Historische stadskern van Gent* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140021> (geraadpleegd op 19 juni 2023).

centrum van het graafschap Vlaanderen uitbouwden op de westelijke oever van de Leie. Omheen een areaal van zowat 80 hectare werd omstreeks 1100 een grachtengordel als (tweede) stadsomwalling aangelegd en plaatselijk met stenen fortificaties bijkomend versterkt. De uitbreiding van de stad is ook te volgen in de oprichting van nieuwe parochies. Maar ook buiten de omwalling woonden mensen: wijken met een afzonderlijk stedelijk statuut, adellijke hoven met opper- en voorhof, religieuze instellingen met hun landelijke afhankelijkheden. Een deel van die middeleeuwse bewoning werd in de laatmiddeleeuwse omwalling opgenomen. In de loop van de 13de eeuw kon Gent immers tal van deelgebieden in diverse etappes verwerven en aan de toenmalige stad toevoegen. Omstreeks 1300 ontstond dan een nieuwe omwalling van zowat 13 kilometer omheen een gebied van 644 hectare.

De vestingen zelf vormden in feite geen aaneengesloten omheining. Men rekende immers op de moerassige gronden rond de stad die door de bouw van sluizen bij eventuele aanvallen onder water konden gezet worden. Deze sluizen werden op het einde van de dertiende eeuw opgericht.

Vanaf het begin van de 14de eeuw werd de Plaetse (latere Botermarkt) het administratieve centrum van de middeleeuwse stad. Het Belfort, de schepenhuisen, het schuttershof van Sint-Joris onderstreepten de stedelijke identiteit van de toenmalige grootstad Gent. Diverse andere markten en pleinen zoals de Korenmarkt en de Vrijdagmarkt kregen vorm om de talrijke economische en commerciële functies de nodige omkadering te bezorgen. De groei van Gent werd echter gedeeltelijk ontredderd door tal van oorlogen en beroeringen op sociaal vlak. Door de concurrentie onder meer van Brabant en Engeland, verloor Gent zijn unieke handelspositie op het gebied van de lakennijverheid. De eeuw van de Artevelde betekende een eeuw van strijd voor de onafhankelijkheid van Vlaanderen ten opzichte van Frankrijk, waarbij Gent een grote rol speelde. Ook onder de dynastie van de Bourgondiërs kwam het particularistische Gent herhaaldelijk in botsing met het centrale bestuur. Ondanks alle tegenslagen en vernederingen bleef Gent een belangrijke rol spelen op gebied van handel, nijverheid en kunst. De graanhandel en de linnennijverheid bloeiden, terwijl ook tal van nieuwe gebouwen opgericht werden.

De tweede helft van de zestiende eeuw werd gekenmerkt door de godsdienstoorlogen, waarin Gent weerom een belangrijke rol zou spelen. De stad kende een calvinistisch bewind van 1577 tot 1584, met als belangrijkste figuren Hembyze en Ryhove. In deze periode werd een nieuwe gebastioneerde omheining rond Gent aangelegd.

In de zeventiende eeuw kende Gent een langzame heropleving, die duidelijk weerspiegeld wordt in het stijgende bevolkingscijfer dat in 1690 terug tot 52.000 geklommen was. Vele kloosters vestigden zich in de stad, kerken en openbare gebouwen werden hersteld en opgericht. Daardoor ontwikkelde zich een intensieve bouwbedrijvigheid, die aangewakkerd werd door het beleid van de aartshertogen Albrecht en Isabella. In deze periode werd het versteningsproces van de woonhuizen, dat reeds sinds de zestiende eeuw door toelagen gestimuleerd werd, intensief doorgevoerd.

In 1789 brak de Franse revolutie uit en in 1794 kwamen geheel de Zuidelijke Nederlanden tot 1814 onder Frans gezag te staan. Dit betekende een grondige wijziging van maatschappij en instellingen. Gent werd de hoofdstad van het Scheldedepartement, een van de negen Franse departementen die in 1795 in de Zuidelijke Nederlanden opgericht werden. De eerste periode van deze overheersing was vrij brutaal en gericht tegen de katholieke clerus en adellijke grondbezitters. Vele kerken en kloosters werden als nationaal goed verkocht of gesloopt. Op de vrijgekomen gronden verrezen later nieuwe, burgerlijke gebouwen. Onder Napoleon I werd de stad verder ontmanteld. De katoennijverheid kende een snelle ontwikkeling. De constante toename van de bevolking had een vermeerdering van de bebouwde oppervlakte tot gevolg.

Het Hollands bewind onder koning Willem I (1814-1830) was vrij gunstig voor Gent. Door de stichting van de rijksuniversiteit in 1816 werd Gent een nieuw element rijker, dat niet alleen op geestelijk en intellectueel, maar ook op bouwkundig gebied een sterke stempel op deze stad zou drukken.

Na de aanvankelijke moeilijkheden bij de stichting van België, veroorzaakt door de sluiting van de Schelde en het kanaal van Terneuzen en het verlies van overzeese afzetgebieden, gaat de onstuitbare groei van Gent verder. Door de uitbreiding van katoen- en vlasnijverheid wordt Gent één van de leidende textielcentra van Europa.

Het terrein is gelegen aan een zijstraatje van de Sint-Pietersnieuwstraat²⁰: één der oudste wegen van de stad, gelegen op een heuvelrug gelijklopend met de Schelde en aldus een natuurlijke verbinding vormend tussen de Sint-Pieters en de Sint-Baafsabdij die beide in de loop van de 10de eeuw, na hun verwoesting door de Noormannen, wederopgericht werden. Huidige scenografie van de straat resulteert van de urbanisatieplannen van circa 1850 waaraan het voormalige Sint-Pietersdorp werd onderworpen; voorts bepaald door de inplanting van universitaire gebouwen en het rechte trekken en verbreden van de dwarsstraten eind 19de eeuw.

1.4.7 Cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Met deze bronnen kan nagegaan worden of er in historische tijden bebouwing is geweest op het terrein, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde topografische en kadasterkaarten. Mogelijk eerder aanwezige structuren kunnen intussen verdwenen zijn.

VILLARET (1745-1748)

De Villaretkaart wordt eveneens de kaart van de Franse ingenieurs en geografen genoemd (1745-1748). Het bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.

Op de Villaretkaart staat het plangebied niet gekarteerd.

FERRARIS (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.

Op de Ferrariskaart ligt het plangebied in een regio gekenmerkt door akkerbouw. Net ten oosten liggen weides, waarbij duidelijk antropogeen aangelegde afwateringskanaaltjes aanwezig zijn. Een deel van de stadsomwalling tekent zich af net ten zuiden. Waar binnen de stadsomwalling er duidelijk

²⁰ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Sint-Pietersnieuwstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/themas/3122> (geraadpleegd op 12 maart 2023).

meer dichte bebouwing voorkomt, is deze buiten de omwalling eerder sporadisch en verspreid. Een weg loopt centraal door het plangebied van noord naar zuid.

ATLAS DER BUURTWEGEN (1843-1845)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.

Op de Atlas der Buurtwegen zien we een ander beeld dan de Ferrariskaart. Hier is nu een hele rij aan kleine huisjes te vinden langs de straat die centraal door het plangebied loopt. Een aftakking van deze weg loopt over het plangebied naar het westen toe naar een groot rechthoekig perceel dat net buiten de contouren van het plangebied ligt.

VANDERMAELEN (1846-1854)

De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.

Op de Vandermaelenkaart zien we dat het grote rechthoekige perceel net buiten het plangebied een begraafplaats is (*Cimetiere*).

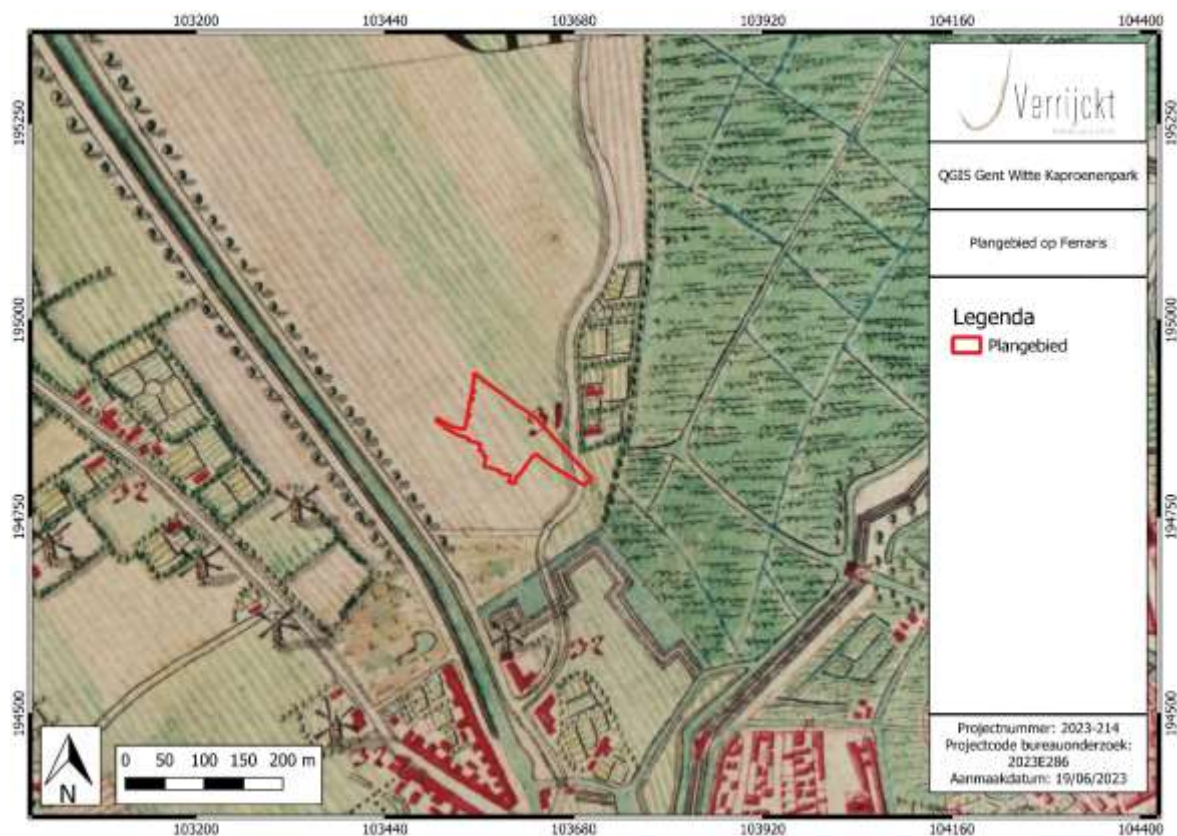
POPP (1842-1879)

Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879).

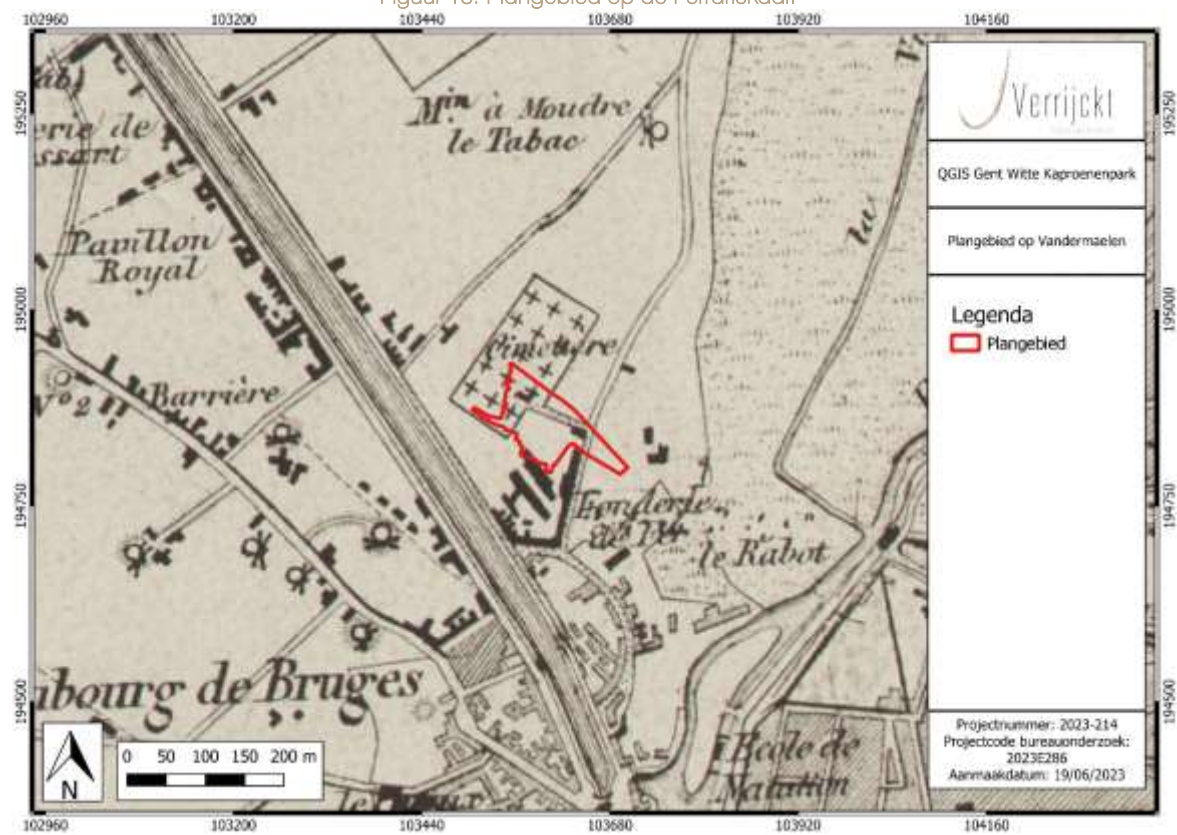
Op de Popp-kaarten staat het plangebied niet aangeduid.

ORTHOFOTO 1971, 1990, 2012 EN 2022

Op de orthofoto van 1971 is het terrein leeg, met enkele rechte lijnen erdoorheen wat kan wijzen op straten en paden. Het is pas op de volgende foto van 1990 dat het terrein is aangelegd zoals het er nu op heden bij ligt.

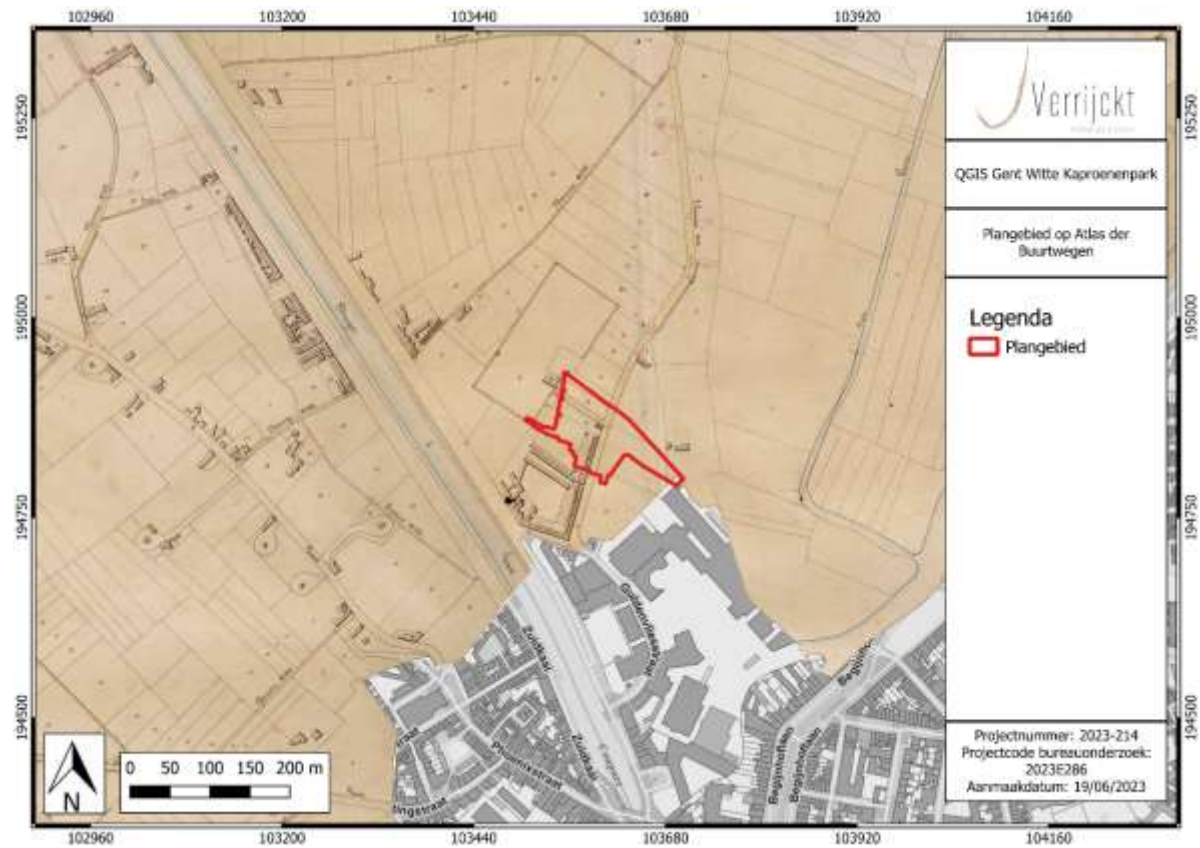
Figuur 18: Plangebied op de Ferriskaart²¹

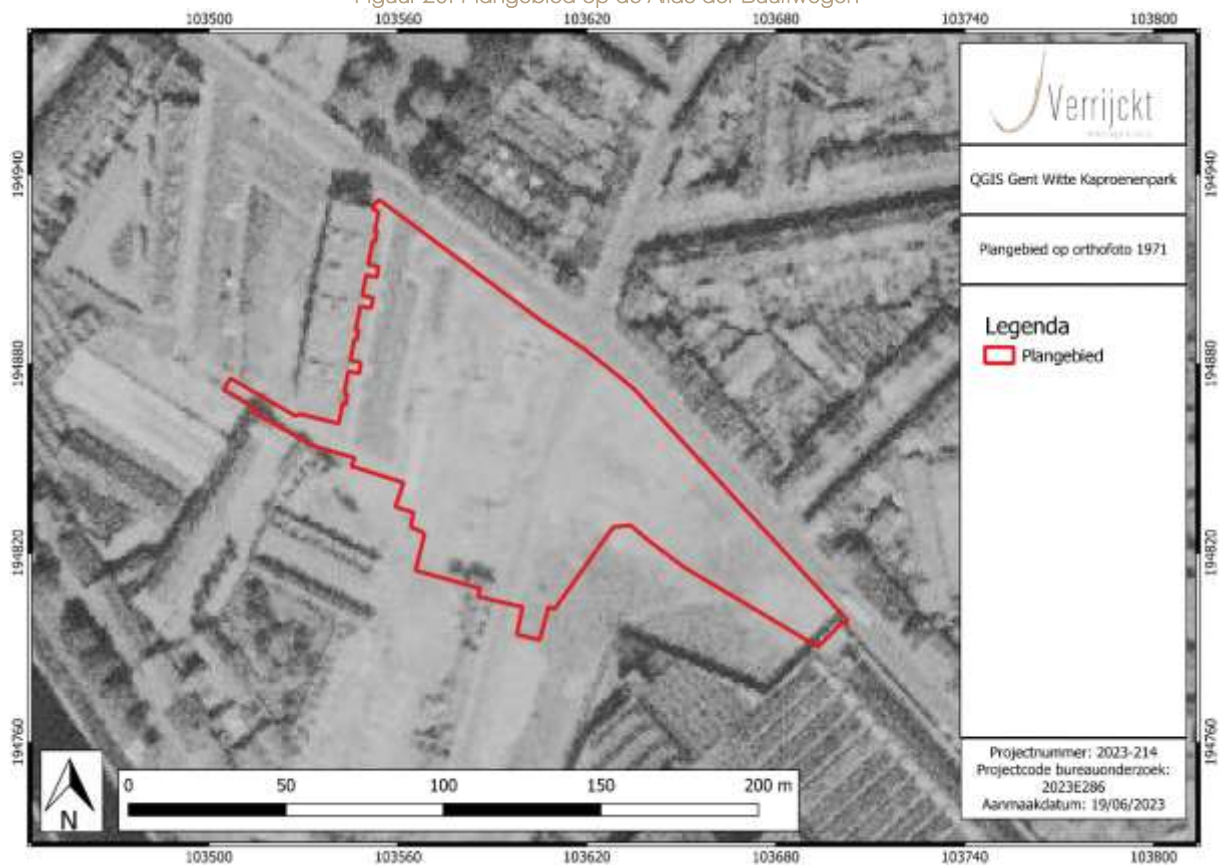
Figuur 19: Plangebied op de Vandermaelenkaart²²

²¹ GEOPUNT 2023c

²² GEOPUNT 2023d

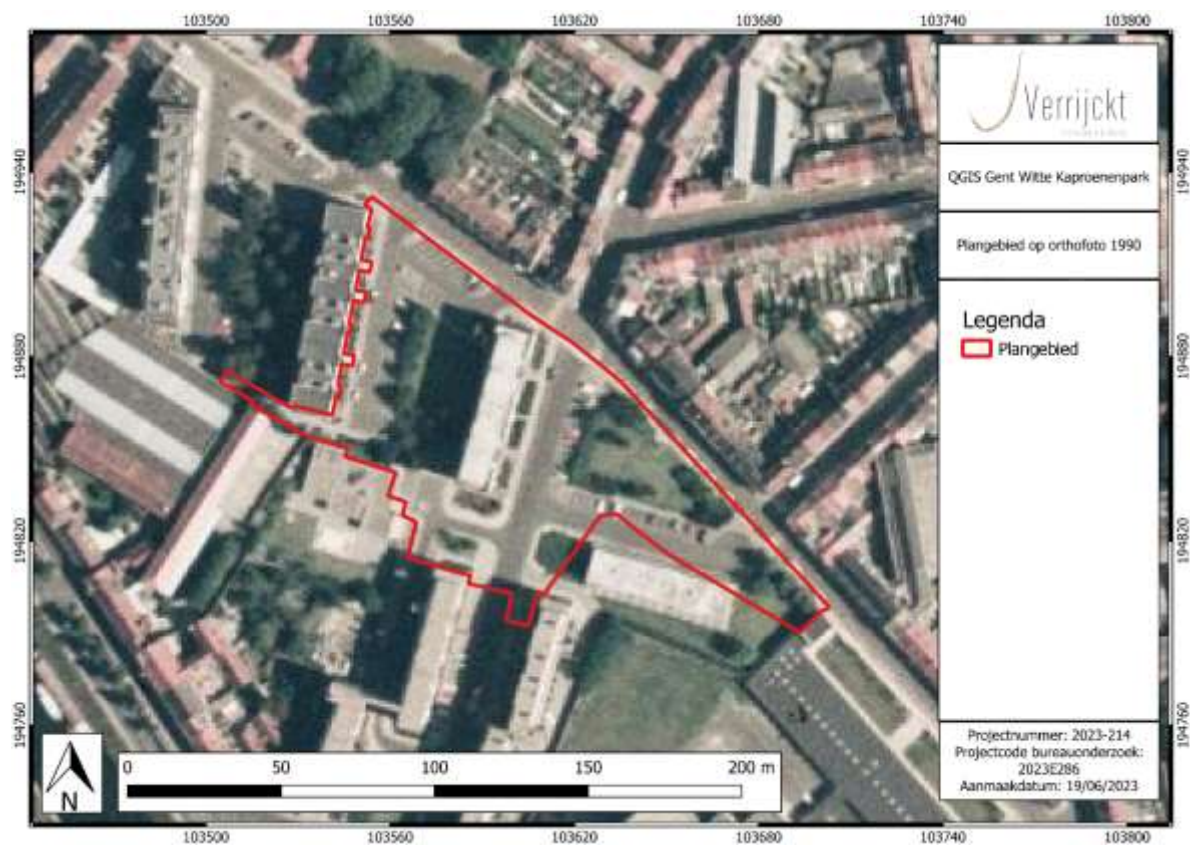
Figuur 20: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen²³

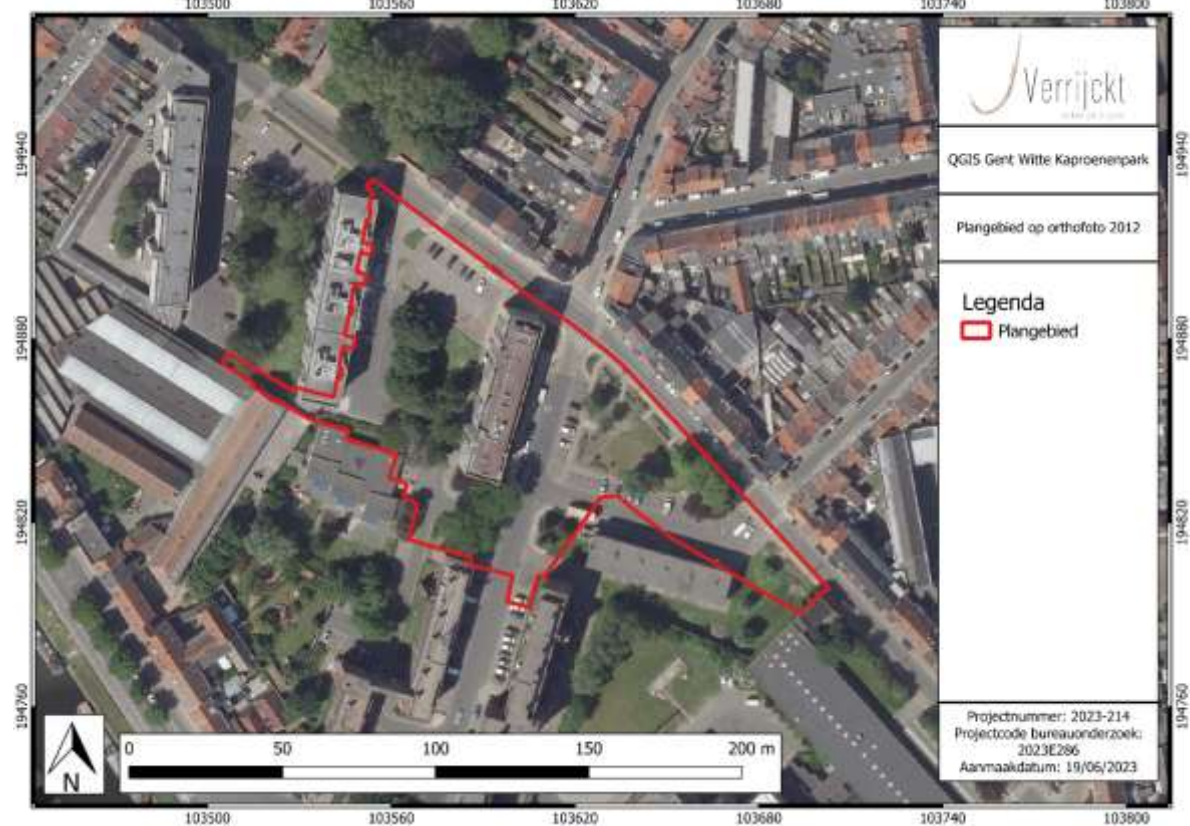
Figuur 21: Plangebied op luchtfoto 1971²⁴

²³ GEOPUNT 2023b

²⁴ GEOPUNT

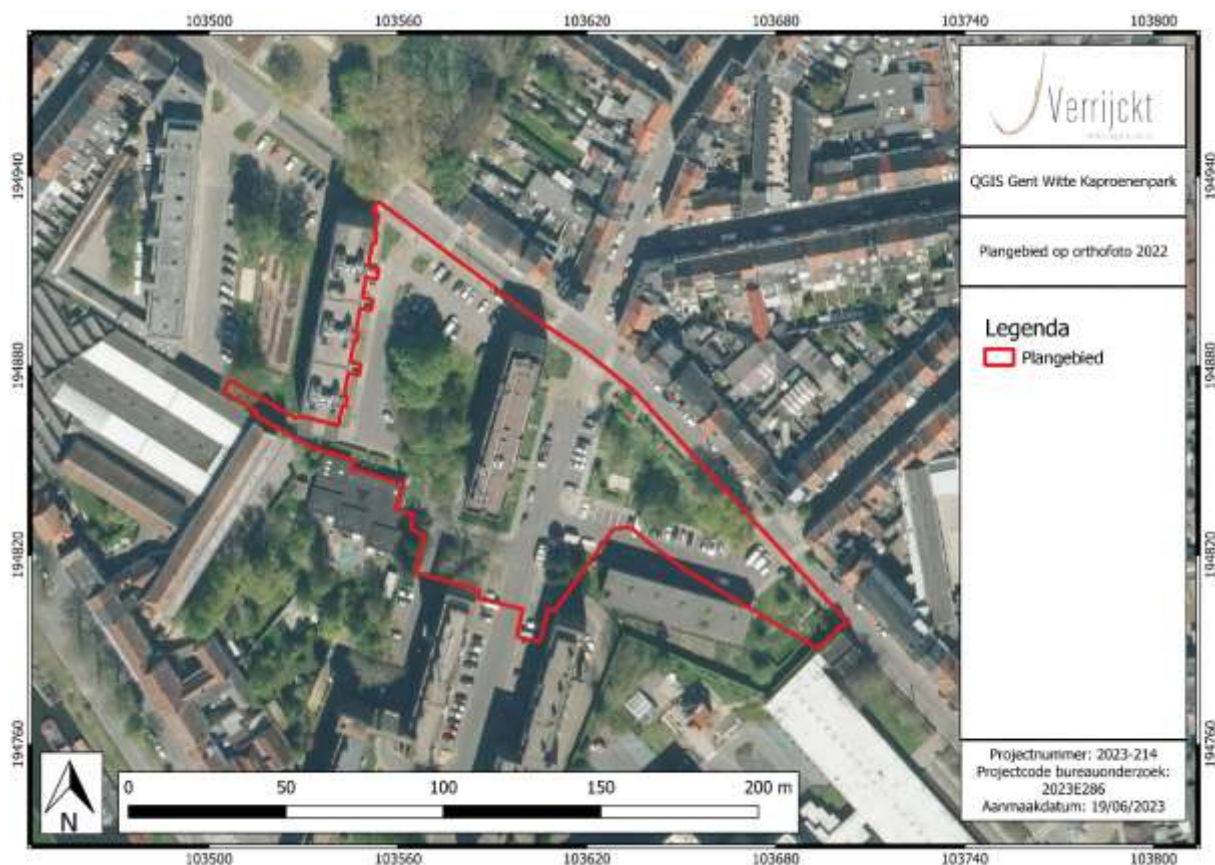
Figuur 22: Plangebied op luchtfoto 1990²⁵

Figuur 23: Plangebied op luchtfoto 2012²⁶

²⁵ GEOPUNT

²⁶ GEOPUNT

Figuur 24: Plangebied op luchtfoto 2022²⁷

1.4.8 Archeologisch bronnen

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. Voor de ruime omgeving van het plangebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een oplijsting van de gekende archeologische waarden zoals opgeëist in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI). De meldingen binnen de middeleeuwse stadsmuren van Gent zullen hierbij niet opgenomen worden omdat enerzijds het er teveel zijn, anderzijds deze een volledig andere situering hebben dan het voorliggende plangebied.

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.²⁸

CAI-NR	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
151582	Opgeëistenlaan, Nieuw Gerechtshuis	Menselijk botmateriaal	Voor 16 ^{de} eeuw	Onderzoek met ingreep in de bodem (2002)
		Gracht	16 ^{de} eeuw	
		Rabotstation	19 ^{de} eeuw	

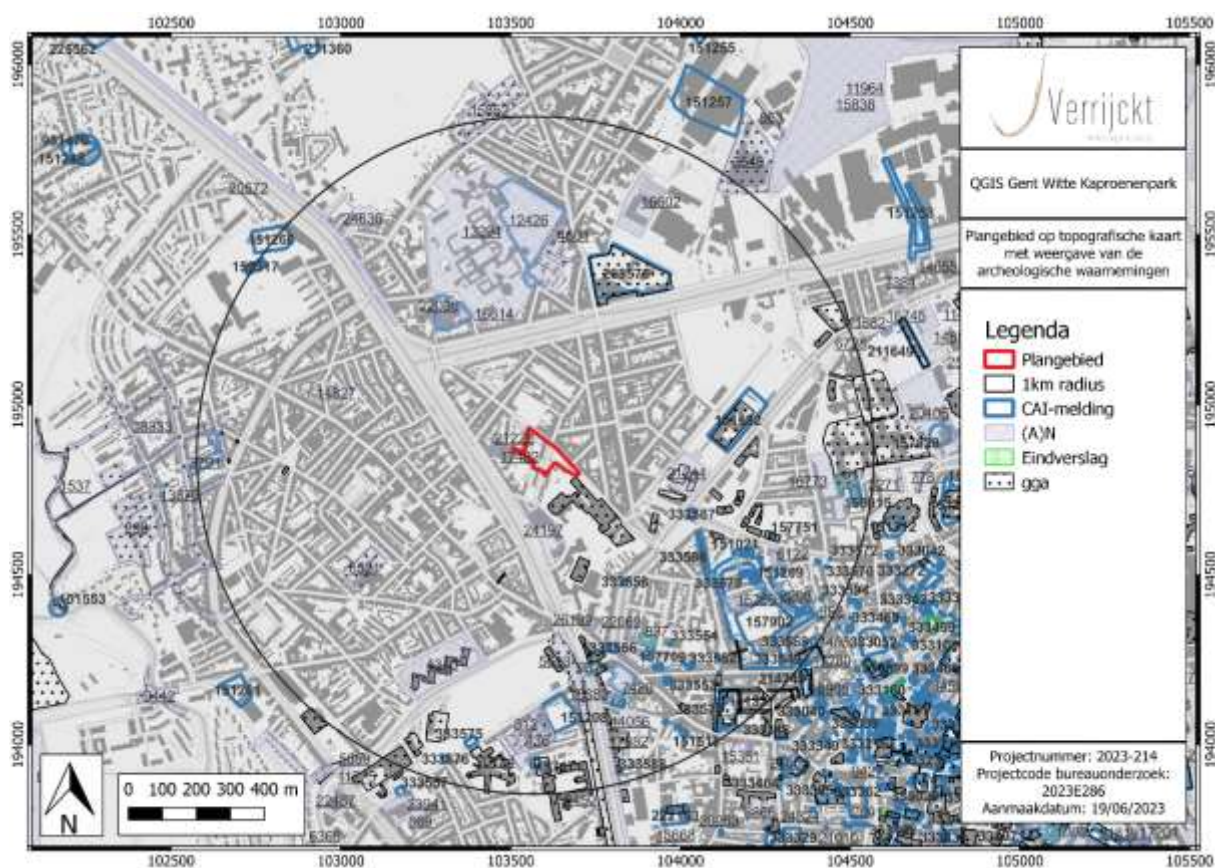
²⁷ GEOPUNT

²⁸ CAI 2023

208575	Filature du Rabot	Aardewerk, wetsleen Muurresten voormalige fabriek	Late middeleeuwen 20 ^{ste} eeuw	Onderzoek met ingreep in de bodem (2016)
225528	Fioretti – De Steiger	Aardewerk, greppel Greppels	Middeleeuwen (vol/laat) Nieuwe tijd	landschappelijke boringen + proefsleuven (2019)
983531	Jozef Guislainstraat	Muurresten	Nieuwste tijd	proefsleuven (2022)

Binnen een straal van 1000m én buiten de middeleeuwse stadsomwalling werden slechts 4 CAI-meldingen aangeduid. In de vier gevallen gaat het om resten te dateren vanaf de volle middeleeuwen, die zijn aangeduid aan de hand van archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem. In twee gevallen gaat het om resten van gebouwen die specifiek zijn voor desbetreffende terreinen en bijgevolg geen informatie kunnen verschaffen over het huidig plangebied. De rest laat wel zien dat het terrein zeker vanaf de volle middeleeuwen beschikbaar was voor menselijke activiteit en bewoning.

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er slechts weinig, goed onderzochte, archeologische sites aanwezig zijn in de omgeving van het plangebied. Dit is vermoedelijk niet te wijten aan het ontbreken van archeologische sites. Waarschijnlijk is dit te wijten aan het ontbreken van recente, grootschalige ontwikkelingen waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Figuur 25: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart²⁹

²⁹ CAI 2023

ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In de directe nabijheid van het plangebied werden verscheidene (archeologie)nota's opgemaakt. Hieronder worden een aantal daarvan uitgebreider beschreven. De locaties van de uitgevoerde onderzoeken komen sterk overeen met deze van het plangebied waardoor deze onderzoeken relevante info kunnen herbergen over de archeologische verwachting binnen het plangebied. De archeologienota's en eindverslagen binnen de middeleeuwse stadsmuren zullen ook hier niet opgenomen.

Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

ID-NR	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON	AANLEIDING CAI-MELDING?
4340	Gent Leiekaai	archeologienota uit augustus 2017 bureauonderzoek Advies: geen	BRUGGEMAN Jordi, FERKET Ruth, 2017. Vooronderzoek Gent Leiekaai	/
4601	Gent Ryhovelpark	archeologienota uit september 2017 bureauonderzoek Advies: geen	DE TOLLENAERE Joren, THYS Clara, WILLAERT Aaron, DE GRYSE Janiek, VAN GOIDSENHOVEN Wouter, 2017. Vooronderzoek Gent Ryhovelpark	/
6521	Gent Meibloemstraat	archeologienota uit februari 2018 bureauonderzoek Advies: geen	VERMEIREN Geert, 2018. Vooronderzoek Gent Meibloemstraat	/
12426	Gent Fioretti De Steiger	archeologienota uit oktober 2019 bureauonderzoek + proefsleuven Advies: uitgesteld vooronderzoek (proefsleuven)	GHYSELBRECHT Elke, WILLAERT Aaron, VAN GOIDSENHOVEN Wouter, 2019. Vooronderzoek Gent Fioretti De Steiger	/
13294	Gent Fioretti De Steiger	Nota uit december 2019 proefsleuven Advies: geen Volgt uit archeologienota 12426	VAN ESBROECK Tessa, VANHERCKE Jeroen, 2019. Vooronderzoek Gent Fioretti De Steiger	225528
14827	Gent Kiekenstraat 2-4	archeologienota uit mei 2020 bureauonderzoek Advies: geen	HEIRMAN Floortje, WILLAERT Aaron, VAN GOIDSENHOVEN Wouter, 2020. Vooronderzoek Gent Kiekenstraat 2-4	/
16602	Gent Roggestraat	archeologienota uit november 2020	HOREMANS Boris, JANSSENS David,	/

		bureauonderzoek Advies: geen	JANSSENS Niels, VAN WETTER Sebastien, 2020. Vooronderzoek Gent Roggestraat	
16614	Gent Jozef Guislainstraat	archeologienota uit november 2020 bureauonderzoek Advies: geen	CLEDA Bénédicte, 2020. Vooronderzoek Gent Gent, Jozef Guislainstraat	/
17482	Gent Elyzeese Velden (GEEL01)	archeologienota uit februari 2021 bureauonderzoek Advies: uitgesteld vooronderzoek (landschappelijke boringen + proefsleuven)	E MULDER j., 2021. Vooronderzoek Gent Elyzeese Velden (GEEL01)	/
22036	Gent Jozef Guislainstraat	Nota uit april 2022 proefsleuven Advies: geen Volgt uit	DIEGO Gyesbreghts, 2022. Vooronderzoek Gent Jozef Guislainstraat	983531
21222	Gent Elyzeese Velden (GEEL02)	archeologienota uit februari 2021 bureauonderzoek Advies: uitgesteld vooronderzoek (landschappelijke boringen + proefsleuven)	DE MULDER Jelle, RYCKEBUSCH Louise, 2021. Vooronderzoek Gent Sloop bestaande bebouwing en realisatie studenten huisvesting - Elyzeese Velden 12-13 (GEEL02)	/
24197	Gent Technologicampus – Bargiekaai	archeologienota uit november 2022 bureauonderzoek Advies: uitgesteld vooronderzoek (proefsleuven)	CLAEYS Johan, 2022. Vooronderzoek Gent Technologicampus – Bargiekaai	/

Er zijn slechts twee archeologienota's waarbij de resultaten van het voorgestelde vervolgonderzoek reeds gepubliceerd zijn. Het gaat hierbij om de twee waaruit ook een CAI-melding is voort gekomen. De archeologische waarden zijn reeds in voorgaand puntje besproken; bijgevolg zal hier enkel belangrijke bodemkundige informatie aangehaald worden.

Vooronderzoek Gent Fioretti De Steiger³⁰ (ID 13294)

“Bij het referentieprofiel is er onder de donkergrijze bouwvoor (0-28 cm-mv) een B horizont met enige mate van kleiaanrijking waarneembaar (28-66 cm-mv). De onverstoorte moederbodem, die hier bestaat uit twee waargenomen lagen, bevindt zich daaronder. De eerste laag van de C horizont (66-116 cm-mv) is opgebouwd uit (licht) lemig zand. Hieronder bevindt zich een laag lemig zand (C2). Het archeologisch leesbaar niveau bevindt zich net onder de aanrijkhshorizont, in dit profiel op ca. 65 à 70 cm onder het maaiveld. [...] De archeologische site heeft een eenduidige stratigrafie en

³⁰ <https://oket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/13294>

slechts opgebouwd uit één verticaal niveau. De sporen zijn bewaard en zichtbaar vanaf de moederbodem (C horizont). De diepte van dit archeologisch leesbare niveau varieert enigszins over het terrein.”

Figuur 14: Referentieprofiel (= profiel 2).

Figuur 15: Referentieprofiel met aanduiding horizonten.

Ap (0-28 cm –mv)	Homogeen donkergrijs (lemig) zand, humeus, met plantenwortels en baksteenfragmenten.
Bt (28-66 cm –mv)	Heterogeen bruingrijs licht lemig zand met licht kleiige zones.
C1 (66-116 cm –mv)	Heterogeen bruinoranje lemig zand met sporen van bioturbatie en gleyverschijnselen.
C2 (116-141 cm –mv)	Heterogeen beige tot bruin lemig zand.

Tabel 3: Beschrijving Profiel 4.

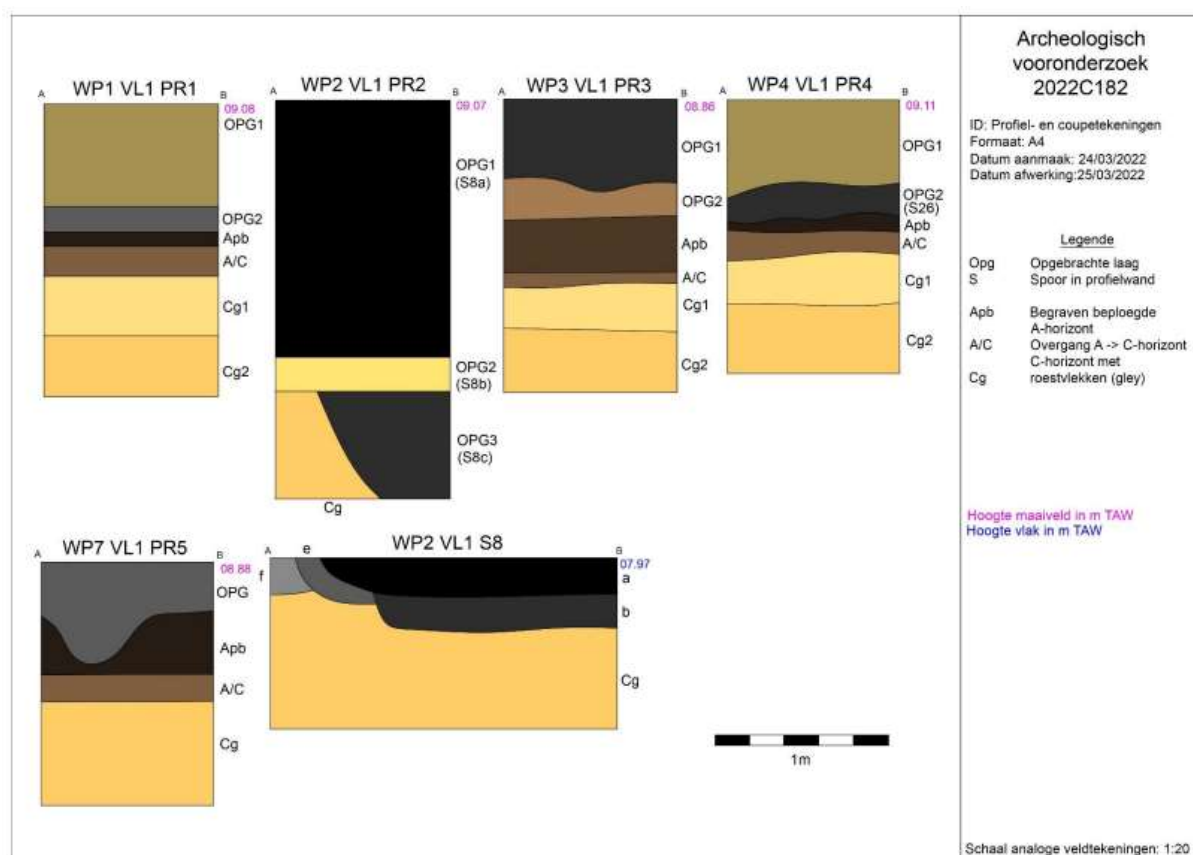
Figuur 26: Referentieprofiel³¹

Vooronderzoek Gent Jozef Guislainstraat³² (ID 22036)

“Er werd slechts één relevant archeologisch niveau vastgesteld, namelijk de Chorizont. De moederbodem bevond zich op een diepte tussen 61 en 101 cm onder het maaiveld of op een hoogte tussen 7,76 en 8,34 m TAW. [...] De verstoringsgraad van de bodem is matig tot hoog te noemen. Het terrein is opgehoogd doorheen de tijd waardoor er nog een begraven A-horizont en een C-horizont aanwezig waren. Deze werden echter op zeer geregelde basis verstoord door recente sporen ten gevolge van de recente bebouwing op de site.”

³¹ Figuur overgenomen uit VAN ESBROECK Tessa, VANHERCKE Jeroen, 2019. Vooronderzoek Gent Fioretti De Steiger, p. 19.

³² <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/22036>

Figuur 27: Profiel- en coupetekeningen³³

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*

Het plangebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime omgeving van het plangebied kent eveneens weinig archeologische vondstlocaties. Het ontbreken van goed onderzochte archeologische sites wil echter niet zeggen dat er geen archeologische sites aanwezig zijn. De weinige archeologische vondstlocaties tonen aan dat er wel degelijk archeologische sites aanwezig zijn. Binnen een straal van 1000m én buiten de middeleeuwse stadsomwalling werden slechts 4 CAI-meldingen aangeduid. In de vier gevallen gaat het om resten te dateren vanaf de volle middeleeuwen, die zijn aangeduid aan de hand van archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem. In twee gevallen gaat het om resten van gebouwen die specifiek zijn voor desbetreffende terreinen en bijgevolg geen informatie kunnen verschaffen over het huidig plangebied. De rest laat wel zien dat het terrein zeker vanaf de volle middeleeuwen beschikbaar was voor menselijke activiteit en bewoning.

Op historisch kaartmateriaal is te zien dat het plangebied pas vanaf de 19de eeuw bebouwd is geweest. De toenmalige bebouwing heeft echter plaats moeten maken in de 20ste eeuw voor het bestaande appartementsgebouw dat gebouwd werd tussen 1971 en 1990.

³³ Figuur overgenomen uit DIEGO Gysbreghts, 2022. Vooronderzoek Gent Jozef Guislainstraat, p. 16.

- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem verstoord is? Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*

Zoals reeds aangegeven kent het terrein een bewoningsgeschiedenis vanaf de 19de eeuw. De historische bebouwing is gesloopt ten voordele van het bestaande appartementsgebouw. Rondom dit gebouw is er heel wat verharding aangelegd. Slechts ¼ van het terrein is open terrein en dus niet verhard of bebouwd. Daarnaast kon er op basis van een DOV-boring een A-horizont/ophogingslaag van 50 cm aangeduid worden.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

De opdrachtgever plant op het terrein de heraanleg van de omgeving.

In eerste instantie zal het gehele terrein onthard worden waarbij het gebouw (670 m²) en de verharding (ca. 6.100 m²) worden weggehaald. Ter hoogte van het te slopen gebouw en de verharding wordt er aarde aangevoerd om het te terrein bouwrijp te maken. De algemene hoogte van het terrein blijft dus behouden.

Daarna wordt de omgevingsaanleg gerealiseerd. Het overgrote deel van het terrein wordt groenzone met gras, struiken en bomen. Daartussen komen zones met speeltuigen, zandbakken, petanquevelden en moestuinen. De Nikolaas Zannekinstraat wordt heraangelegd, maar krijgt een kleinschaliger karakter. Doorheen het park lopen ook kleinere paden vooral in het zuiden, waar er op heden ook een weg is gelegen. Alles samen heeft de nieuwe verharding een oppervlakte van ca. 2.800 m² en heeft een diepte van 40 à 50 cm. Vier langwerpige wadi's worden aangelegd langsheen de Gebroeders De Smetsstraat: deze zullen in een lichte V-vorm tot een maximale diepte van 40 cm diep gaan. Nutsleidingen, rioleringen en waterleidingen worden hoofdzakelijk aangelegd langsheen de nieuwe verharding tot op een diepte van ca. 1 meter.

De geplande werken overlappen grotendeels met het te slopen gebouw en de weg te halen verharding. De zones waarop voorheen reeds een groenzone aanwezig was, zullen amper geroerd worden. Enkel op de oostelijke groenzone wordt er eventueel dieper gegaan ter hoogte van de nieuwe verharding en één van de wadi's. Deze liggen echter verspreid en lineair versnipperd over deze zone. Daarnaast blijven deze geplande werken grotendeels binnen de aangeduide A-horizont/ophogingslaag.

- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

Er zijn geen afdoende aanwijzingen dat er binnen de contouren van het plangebied een archeologische site aanwezig is. Om uitsluitsel te geven is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek?*

Gezien de beperkte impact van de geplande werken is vervolgonderzoek niet nuttig en wordt het bijgevolg ook niet aangeraden.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Gent. De gunstige geografische ligging met zandige hoogten nabij de samenloop van de twee belangrijke rivieren, oefende al vele duizenden jaren aantrekking uit op de mens. Op historisch kaartmateriaal te zien dat het plangebied pas in de 19^{de}

eeuw werd bebouwd. Deze historische bebouwing heeft plaats gemaakt voor recentere bebouwing uit het vierde kwart van de 20ste eeuw. Hierdoor is de verwachting op archeologische sites uit de nieuwste tijd hoog.

Topografisch bevindt het plangebied zich in de Vlaamse vallei, op de droge dekzandrug Wondelgem-Mariakerke op een hoogte van ca. 10m + TAW. Ten oosten en ten zuidoosten bevindt zich de vallei van de Leie met in het verleden ook de Wondelgemse Meersen. Op ca. 1km naar het westen bevindt zich het meersengebied van de Bourgoyen-Ossemeersen. De zandrug bevindt zich op zo'n 2,5km ten noorden van de tertiaire getuigenheuvel waarop de historische stadskern van Gent zich ontwikkelt.

Het plangebied zelf ligt volgens het DHM tussen 8,88 en 9,81 m + TAW. Hierbij is er enkel in het westen een opmerkelijke hoogte te zien. Deze verhoging ligt in een groenzone waar er bomen staan op een rij. Het lijkt er echter op dat er quasi geen natuurlijk reliëf meer aanwezig is.

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem gekarteerd als bebouwde zone (bodemserie OB), wat gezien de ligging net aan het stadscentrum van Gent niet verwonderlijk is. Gelet op de landschappelijke ligging, in een omgeving met enkele beekvalleien, is er een hoge verwachting voor steentijdartefactensites aanwezig.

Het plangebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime omgeving van het plangebied kent eveneens weinig archeologische vondstlocaties. Het ontbreken van goed onderzochte archeologische sites wil echter niet zeggen dat er geen archeologische sites aanwezig zijn. De weinige archeologische vondstlocaties tonen aan dat er wel degelijk archeologische sites aanwezig zijn. Binnen een straal van 1000m én buiten de middeleeuwse stadsomwalling werden slechts 4 CAI-meldingen aangeduid. In de vier gevallen gaat het om resten te dateren vanaf de volle middeleeuwen, die zijn aangeduid aan de hand van archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem. In twee gevallen gaat het om resten van gebouwen die specifiek zijn voor desbetreffende terreinen en bijgevolg geen informatie kunnen verschaffen over het huidig plangebied. De rest laat wel zien dat het terrein zeker vanaf de volle middeleeuwen beschikbaar was voor menselijke activiteit en bewoning.

Op basis van de gekende archeologische en historische waarden, is er een matige tot hoge verwachting voor sites uit de steentijd. De verwachting voor sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen (vroeg) is eerder matig tot laag. Vanaf de volle middeleeuwen is er wel een hoge archeologische verwachting gezien de nabijheid van de middeleeuwse stad Gent.

De opdrachtgever plant op het terrein de heraanleg van de omgeving. In eerste instantie zal het gehele terrein onthard worden waarbij het gebouw (670 m²) en de verharding (ca. 6.100 m²) worden weggehaald. Ter hoogte van het te slopen gebouw en de verharding wordt er aarde aangevoerd om het te terrein bouwrijp te maken. De algemene hoogte van het terrein blijft dus behouden. Daarna wordt de omgevingsaanleg gerealiseerd. Het overgrote deel van het terrein wordt groenzone met gras, struiken en bomen. Daartussen komen zones met speeltuigen, zandbakken, petanquevelden en moestuinen. De Nikolaas Zannekinstraat wordt heraangelegd, maar krijgt een kleinschaliger karakter. Doorheen het park lopen ook kleinere paden vooral in het zuiden, waar er op heden ook een weg is gelegen. Alles samen heeft de nieuwe verharding een oppervlakte van ca. 2.800 m² en heeft een diepte van 40 à 50 cm. Vier langwerpige wadi's worden aangelegd langsheen de Gebroeders De Smetstraat: deze zullen in een lichte V-vorm tot een maximale diepte van 40 cm diep gaan. Nutsleidingen, rioleringen en waterleidingen worden hoofdzakelijk aangelegd langsheen de nieuwe verharding tot op een diepte van ca. 1 meter.

De geplande werken overlappen grotendeels met het te slopen gebouw en de weg te halen verharding. De zones waarop voorheen reeds een groenzone aanwezig was, zullen amper geroerd

worden. Enkel op de oostelijke groenzone wordt er eventueel dieper gegaan ter hoogte van de nieuwe verharding en één van de wadi's. Deze liggen echter verspreid en lineair versnipperd over deze zone. Daarnaast blijven deze geplande werken grotendeels binnen de aangeduide A-horizont/ophogingslaag. Ook is het mogelijk dat de kelderverdieping onder het gebouw lokaal reeds verstoring heeft teweeg gebracht op het bodembestand.

Er mag dan wel een zekere archeologische verwachting zijn voor alle grote archeologische periodes, gezien de minieme tot nihile impact van de geplande werken is vervolgonderzoek niet nuttig en bijgevolg ook niet noodzakelijk.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden. Gelet op het ontbreken van impact, is er een laag potentieel op kennisvermeerdering aanwezig.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden voldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan niet met zekerheid gesteld worden dat er een, goed bewaarde, archeologische site aanwezig is. Echter gelet op het ontbreken van grootschalige en diepgaande impact is vervolgonderzoek niet nuttig, noch noodzakelijk.

1.5.5 Samenvatting

Naar aanleiding van een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen in Gent aan het Witte Kaproenenpark heeft J. Verrijckt BV een archeologienota opgemaakt. De opdrachtgever plant op het terrein de heraanleg van de omgeving.

Landschappelijk gezien bevindt het terrein zich op hoger gelegen – geen podzol – gronden, in de buurt van historische waterlopen. Deze ligging kan gunstig geweest zijn voor occupatie in de regio tijdens verschillende periodes in het verleden, gaande vanaf de steentijden tot en met de middeleeuwen. Op historisch kaartmateriaal te zien dat het plangebied pas in de 19de eeuw werd bebouwd. Deze historische bebouwing heeft plaats gemaakt voor recentere bebouwing uit het vierde kwart van de 20ste eeuw. . Rondom dit gebouw is er heel wat verharding aangelegd. Slechts ¼ van het terrein is open terrein en dus niet verhard of bebouwd. Daarnaast kon er op basis van een DOV-boring een Ap-horizont/ophogingslaag van 50 cm aangeduid worden. Op basis van bovenstaande gegevens is er voor het plangebied een matige tot hoge archeologische verwachting toe te schrijven voor sites vanaf de steentijden tot en met de middeleeuwen (vroeg, volle en late). Doordat de geplande werken echter beperkt blijven tot de gekende verstoring en weinig tot geen impact hebben op de ondergrond, is er een laag potentieel op kennisvermeerdering. Er werd dan ook beslist geen verder archeologisch vooronderzoek te adviseren.

2 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	4
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	5
Figuur 3: Appartementgebouw binnen plangebied	8
Figuur 4: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op kadasterkaart (GRB)	11
Figuur 5: Synthesepan van de geplande werken op kadasterkaart (GRB).....	12
Figuur 6: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)	13
Figuur 7: Plangebied op het DHM II	14
Figuur 8: Illustratie gradiëntzone	15
Figuur 9: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart	16
Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000	17
Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied	17
Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000	18
Figuur 13: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied	18
Figuur 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	19
Figuur 15: DOV-boring binnen plangebied	19
Figuur 16: Boorrapport DOV-boring Bfp20180046	20
Figuur 17: Plangebied op de Ferriskaart	24
Figuur 18: Plangebied op de Vandermaelenkaart.....	24
Figuur 19: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen	25
Figuur 20: Plangebied op luchtfoto 1971	25
Figuur 21: Plangebied op luchtfoto 1990	26
Figuur 22: Plangebied op luchtfoto 2012	26
Figuur 23: Plangebied op luchtfoto 2022	27
Figuur 24: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	28
Figuur 25: Referentieprofiel	31
Figuur 26: Profiel- en coupetekeningen	32

3 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	27
Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	29

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST GENT WITTE KAPROENENPARK	PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2023E286
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 5
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 8
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op DHM met hoogteprofiellocaties
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 11
Type plan	Geologische kaart

Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 13
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 15
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 19
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 20
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	19/06/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 25
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	19/06/2023 (raadpleging)

5 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2022. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.

AGIV, 2022a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2022c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2022e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

CAI, 2022. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. Geomorfologische kaart van België 1:50000.

DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2022a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2022b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2022e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at:

<http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2022g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at:
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

GULLENTOPS F., PAULISSEN E. EN VANDENBERGHE N. (1996) Toelichtingen bij de Geologische kaart van België – Vlaams Gewest.

IOE, 2022. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

6 BIJLAGEN

Bouwplannen